

Frågor & svar om nya PuL

Fråga 1:

Varför ändras PuL?

PuL ändras för att underlätta vardaglig behandling av personuppgifter som normalt inte medför några risker för att de registrerades personliga integritet ska kränkas.

De detaljerade hanteringsreglerna i PuL har sin grund i dataskyddsprinciper som togs fram när stora dataregister började bli vanliga i samhället. De principerna är fortfarande giltiga för system där man enkelt kan söka och ställa samman personuppgifter, till exempel traditionella myndighetsregister, stora ärendehanteringssystem eller andra databaser.

Men tekniken har utvecklats och idag används datorer och IT för vardaglig ostrukturerad hantering av personuppgifter som normalt inte är integritetskänslig. Hanteringsreglerna i PuL är alltför omfattande och byråkratiska för att tillämpas när man behandlar personuppgifter som inte är inlagda i ett register eller annan struktur som är gjord för att söka fram uppgifterna. I sådana fall är integritetsriskerna små och dessutom måste man ta hänsyn till informationsfrihet och yttrandefrihet.

Ändringarna i PuL ska underlätta vardaglig automatiserad behandling av personuppgifter, som typiskt sett inte medför några större integritetsrisker till exempel löpande text i dokument eller på Internet.

Fråga 2:

Hur ändras PuL?

PuL ändras (se 5 a § PuL) så att hanteringsreglerna bara behöver tillämpas när man behandlar personuppgifter som ingår i eller är avsedda att ingå i en struktur (till exempel ett register) som gör det **påtagligt** enklare att söka efter eller sammanställa uppgifterna, se vidare under Fråga 3. Det innebär att den som hanterar personuppgifter i ostrukturerad form, till exempel löpande text på Internet eller använder vanliga filsystem och e-postprogram, inte behöver bry sig om följande hanteringsregler i PuL:

- Grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter (9 §)
- När behandling av personuppgifter är tillåten (10 §)

- Förbud mot behandling av känsliga personuppgifter (13 -19 §§)
- Uppgifter om lagöverträdelser (21 §)
- Personnummer (22 §)
- Information till de registrerade (23-26 §§)
- Rättelse (28 §)
- Förbud mot överföring av personuppgifter till tredje land (33 och 34 §§)
- Upplysningar till allmänheten om behandlingar som inte anmälts (42 §)

Observera dock att man inte får behandla personuppgifter i ostrukturerat material om det medför att den registrerades personliga integritet kränks (missbruksregeln, se Fråga 4).

Fråga 3:

När gäller fortfarande hanteringsreglerna i PuL?

Hanteringsreglerna i PuL ska fortfarande tillämpas då man behandlar personuppgifter som **”ingår i eller är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter”**.

Hanteringsreglerna ska tillämpas när informationen, exempelvis uppgifter i ett dokument- och ärendehanteringssystem eller en databas, är sorterad för att man enkelt ska kunna söka fram eller sammanställa personuppgifter (personuppgiftsanknuten strukturering). Strukturen ska göra det **påtagligt enklare** att söka eller sammanställa personuppgifter för att det ska vara obligatoriskt att tillämpa hanteringsreglerna. Namnlistor på nätet (se fråga 6) och klasslistor (se fråga 12) är exempel på strukturer som är så enkla att man inte behöver tillämpa hanteringsreglerna (det naturligtvis tillåtet att tillämpa hanteringsreglerna även om man inte måste!)

Om en samling personuppgifter har strukturerats så att hanteringsreglerna är tillämpliga, ska reglerna tillämpas på alla personuppgifter som finns i materialet även om vissa personuppgifter i materialet inte är strukturerade (till exempel i dokument eller ljud- och bildupptagningar som ingår i ett ärendehanteringssystem, se fråga 7).

Kom ihåg att hanteringsreglerna ska tillämpas om du behandlar ett ostrukturerat material som senare ska infogas i ett strukturerat material, till exempel ett kvalificerat dokument- eller ärendehanteringssystem.

Fråga 4:

Vilka begränsningar gäller för behandling av ostrukturerat material? Finns det någon skyddsregel?

Ja, det finns en begränsande regel som ska skydda mot missbruk. Även behandling av personuppgifter i ostrukturerad form kan kränka den som uppgifterna avser. Behandling som undantas från PuL:s hanteringsregler omfattas därför av en **missbruksregel**. Behandling som innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet är förbjuden. Gör en intresseavvägning där den enskildes intresse av en fredad privat sfär vägs mot motstående intressen som informations- och yttrandefriheten. Vad som är en kränkning får bedömas utifrån vilka uppgifter som behandlas, i vilket sammanhang uppgifterna förekommer, för vilket syfte de behandlas, vilken spridning de har fått eller riskerar att få samt vad behandlingen kan leda till. Om uppgifterna behandlas med syfte att förfölja eller skandalisera en person, om stora mängder uppgifter om en person samlas in och sprids utan godtagbart skäl, om felaktiga eller missvisande uppgifter medvetet behandlas och om behandlingen innebär förtal eller förolämpning eller brott mot tystnadsplikt och sekretess, är behandlingen oftast en kränkning av den registrerades personliga integritet. Se vidare Fråga 5.

Fråga 5:

Vad är en kränkning av den personliga integriteten?

Det är inte möjligt att generellt slå fast vad som är en kränkning av den personliga integriteten; en bedömning måste göras i varje enskilt fall. Vad som är en kränkning ska inte bedömas schablonartat utifrån vilka uppgifter som behandlas; man måste också väga in i vilket sammanhang uppgifterna förekommer, för vilket syfte de behandlas, vilken spridning de har fått eller riskerar att få samt vad behandlingen kan leda till. Man bör också beakta att vad som kan vara en kränkning för en viss person eller i ett visst sammanhang inte behöver vara det för en annan person eller i ett annat sammanhang.

Några tumregler och exempel på vad som är kränkande och därför inte är tillåtet:

- **Behandla inte personuppgifter för otillbörliga syften, som förföljelse eller skandalisering.** Ett exempel är publicering på Internet av bilder på en f.d. pojk- eller flickvän i eller utan badkläder eller rent personliga detaljer om dennes beteende. Ett annat exempel är spridning av uppgifter om meningsmotståndare för att kunna angripa dem på grund av politisk uppfattning, sexuell läggning eller etniskt ursprung.
- **Samla inte utan godtagbara skäl en stor mängd uppgifter om en person.** En enskild person har rätt att kräva att ingen har en nästan fullständig kunskap om honom eller henne. Att utan något godtagbart ändamål samla en stor mängd uppgifter om en person måste därför ofta ses som en integritetskränkning. Som exempel kan nämnas en hyresvärd som av nyfikenhet iakttar en hyresgäst och samlar bilder och anteckningar i löpande text.
- **Rätta personuppgifter som visar sig vara felaktiga eller missvisande.** Det är oftast en kränkning av den registrerades personliga integritet om någon medvetet behandlar uppgifter om henne som är klart felaktiga eller missvisande.
- **Förtala eller förolämpa inte någon annan. Spridning av personuppgifter som innebär förtal eller förolämpning är givetvis en kränkning av den personliga integriteten.**
- **Bryt inte mot sekretess eller tystnadsplikt.** Spridning av personuppgifter som innebär brott mot bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt är i de flesta fall en kränkning av den personliga integriteten.

Fråga 6:

Får jag publicera en lista med namn på nätet?

Att publicera en lista med namn som inte har strukturerats på annat sätt än att de står i en viss ordning är ett exempel på behandling av personuppgifter som är undantagen från PuL:s hanteringsregler. Det kan exempelvis vara en förening som presenterar en lista på medlemmarna i styrelsen på sin webbplats eller en kommun som på sin webbplats listar personer som

innehar kommunala förtroendeuppdrag. Listan får publiceras på Internet utan andra restriktioner än att den inte får innebära en kränkning av de registrerades personliga integritet.

Fråga 7:

Hur vet jag att endast missbruksregeln är tillämplig?

Om en behandling är undantagen från PuL:s hanteringsregler får bedömas utifrån det behandlade materialets helhet. Om en samling av personuppgifter i sin helhet har strukturerats så att hanteringsreglerna är tillämpliga, ska reglerna tillämpas på samtliga personuppgifter, både strukturerade och ostrukturerade, som finns i materialet oavsett om vissa personuppgifter inte har strukturerats. Personuppgifter kan finnas ostrukturerade i dokument och i ljud- och bildupptagningar som ingår i en strukturerad samling av uppgifter, exempelvis ett ärendehanteringssystem. Även ostrukturerade dokument som ännu inte ingår i systemet men är avsedda att senare infogas i systemet omfattas av PuL:s hanteringsregler.

Fråga 8:

Kan jag straffas om jag kränker någon enligt missbruksregeln?

Ja, i vissa fall kan man straffas. Missbruksregeln innebär att man inte får behandla personuppgifter om det medför en kränkning av den registrerades personliga integritet. Vissa brott mot missbruksregeln är straffbelagda enligt 49 § PuL. Det som är straffbart är kränkningar som innefattar:

- behandling av känsliga personuppgifter
- uppgifter om lagöverträdelser m.m. eller
- överföring av personuppgifter till tredje land.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet behandlar känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser m.m. i strid med missbruksregeln kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i strid med missbruksregeln för över personuppgifter till tredje land som inte har en adekvat nivå för skyddet av personuppgifter. Om brottet är grovt kan man

dömas till fängelse i högst två år. Om brottet är ringa, döms man inte till ansvar.

Vid sidan om straffansvaret enligt PuL kan det finnas fall av personuppgiftsbehandling som är straffbar enligt annan lagstiftning. Det kan exempelvis avse spridning av personuppgifter som innebär hot eller förtal och som är straffbara enligt bestämmelserna i brottsbalken.

Fråga 9:

Kan jag få ersättning om jag kränks enligt missbruksregeln?

Ja, överträdelser av missbruksregeln är förenade med skadeståndsansvar enligt 48 § PuL. Den personuppgiftsansvarige ska ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med lagen har orsakat. (Vem är personuppgiftsansvarig?) Den registrerade har alltså rätt till ersättning för både personskada, sakskada, ren förmögenhetsskada och för själva kränkningen som sådan.

Fråga 10:

Kan jag fortfarande få reda på vilka uppgifter som behandlas om mig?

Den som behandlar personuppgifter i ostrukturerad form enligt den nya missbruksregeln i 5 a § PuL behöver inte tillämpa alla hanteringsregler i PuL. Man är till exempel inte skyldig att tillämpa bestämmelserna om information till den registrerade. Det innebär att den registrerade inte har någon rätt att efter ansökan få ett registerutdrag — men den personuppgiftsansvarige kan naturligtvis välja att ändå tillmötesgå en sådan begäran. (Vem är personuppgiftsansvarig?)

När det gäller behandlingar som omfattas av PuL:s hanteringsregler är den personuppgiftsansvarige fortfarande skyldig att lämna registerutdrag. Vid sidan om PuL finns det även andra regler som medför att du kan få reda på vilka uppgifter som behandlas om dig. Till exempel ger offentlighetsprincipen dig möjlighet att få reda på vilka uppgifter om dig som myndigheter behandlar i allmänna handlingar.

Fråga 11:**Hur kommer de nya bestämmelserna i PuL att påverka mitt företag?**

De nya reglerna i PuL innebär att den behandling av personuppgifter i ostrukturerad form som utförs i företaget inte behöver följa PuL:s hanteringsregler. Det kan exempelvis gälla anställdas produktion av löpande text och användning av sedvanliga filhanteringssystem och e-postprogram. Sådan behandling är tillåten utan andra restriktioner än att de registrerades personliga integritet inte får kränkas.

Men om det rör sig om behandling av personuppgifter som ingår i eller är avsedda att ingå i ett mer kvalificerat system, exempelvis ett dokument- eller ärendehanteringssystem, måste hanteringsreglerna i PuL fortfarande tillämpas. Även dokument som elektroniskt är kopplade till systemet får anses ingå däri. Vid exempelvis marknadsföring ingår personuppgifterna i praktiken alltid ett system som medför att hanteringsreglerna ska tillämpas på behandlingen.

Fråga 12:**Hur kommer de nya bestämmelserna i PuL att påverka skolan?**

Ändringarna i PuL innebär att behandling av personuppgifter i ostrukturerad form, exempelvis i klasslistor, inte behöver följa hanteringsreglerna. Behandlingen är då tillåten så länge den inte kränker de registrerades personliga integritet. Om uppgifter om elever ingår i eller är avsedda att ingå i mer kvalificerade system måste dock hanteringsreglerna i PuL följas.

Fråga 13:**Hur kommer de nya bestämmelserna i PuL att påverka myndigheter?**

Många myndigheters behandling av personuppgifter är reglerad i särskilda registerförfattningar. Det gäller exempelvis:

- brottsbekämpning
- skatt

- sjukvård
- arbetsmarknad
- socialförsäkring och
- socialtjänst.

Om det i en sådan författning finns bestämmelser som avviker från PuL, gäller bestämmelserna i författningen. Om myndighetens behandling av personuppgifter inte är särskilt reglerad, gäller PuL.

Den nya missbruksregeln innebär att behandling av personuppgifter i ostrukturerad form inom myndigheten, exempelvis i dokument med löpande text och i e-postkommunikation, är tillåten så länge den inte kränker den registrerades personliga integritet. Om uppgifterna ingår i mer kvalificerade system, exempelvis i ett dokument- eller ärendehanteringssystem, ska dock PuL:s hanteringsregler tillämpas. En myndighets elektroniska diarium över allmänna handlingar omfattas av hanteringsreglerna. Handlingar som innehåller personuppgifter och som har registrerats i diariet omfattas även de av hanteringsreglerna så länge de är elektroniskt åtkomliga via själva diariet. Om det däremot inte finns någon elektronisk koppling mellan diariet och handlingarna, omfattas inte handlingarna av hanteringsreglerna enbart av den anledningen att de finns omnämnda i diariet.